

Vägledning Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

Version: 2023-06-26

Fastställd av Omsorgsnämnden:

2020-03-18

OMSORGSFÖRVALTNINGEN

VÄXJÖ KOMMUN

Innehåll

Inledning	3
1. Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade	3
1.1 LSS personkrets	4
1.2 Vilka är insatserna?.....	4
1.3 Begränsningar i insatserna samt åldersgräns	4
1.4 Goda levnadsvillkor	5
2. Ärendegång	5
2.1 Begäran om insats	5
2.2 Utredning och bedömning av behov	5
2.3 Kommunikation	6
2.4 Beslut och underrättelse om beslut	6
2.5 Överklagande.....	6
2.6 Handläggningstid	7
2.7 Verkställighet av beslut	7
2.7.1 Genomförandeplan	7
2.7.2 Kontaktman	7
2.7.3 Omvårdnad.....	8
2.8 Uppföljning av beslutade insatser	8
3. Beskrivning av insatserna enligt LSS	9
3.1 LSS 9 § 1 Rådgivning och annat personligt stöd.....	9
3.2 LSS 9 § 2 Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd för sådan assistans	9
3.2.1 Hushållsgemenskap	10
3.2.2 Föräldraavdrag	10
3.2.3 Assistansersättning.....	10
3.2.4 Val av assistansanordnare	11
3.2.5 Ersättning för merkostnader vid ordinarie assistents sjukdom	11
3.3 LSS 9 § 3 Ledsagarservice	11
3.4 LSS 9 § 4 Biträde av kontaktperson	12
3.5 LSS 9 § 5 Avlösarservice i hemmet.....	12
3.6 LSS 9 § 6 Korttidsvistelse	12
3.7 LSS 9 § 7 Korttidstillsyn för skolungdom	13
3.8 LSS 9 § 8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet	13
3.9 LSS 9 § 9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad	13
3.9.1 Att byta bostad	14
3.10 LSS 9 § 10 Daglig verksamhet	15
3.10.1 Träffpunktsverksamhet	15
3.10.2 Habiliteringsersättning	15

4. Lag om Egenvård	16
5. Övriga frågor i alfabetisk ordning.....	17
Asylsökande.....	17
Att själv föra sin talan eller att företrädas av annan	17
Avgifter	17
Barnperspektivet	18
Förhandsbesked	18
Försäkringsfrågor.....	18
Individuell plan	18
Intyg om nödvändig tandvård	18
Kvalitet och dokumentation	19
Lex Sarah	19
Privata medel	19
Resor.....	19
Sekretess och behandling av personuppgifter	20
Synpunkter	20
Tillfällig vistelse i kommunen	20
Tolkning och översättning	21

Inledning

Detta dokument innehåller inledningsvis en kortfattad beskrivning av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Därefter beskrivs hur man begär en insats, hur utredningen går till, hur beslut fattas och verkställs.

I kapitlet ”*Beskrivning av insatserna enligt LSS*” ges en utförligare genomgång av innehållet i insatserna.

Syftet med detta dokument är att ge vägledning till omsorgsnämndens handläggare och utförande enheter. Avsikten är att likvärdiga behov bedöms på samma sätt. Utgångspunkten är gällande lagstiftning, föreskrifter, allmänna råd och vägledande domar. Vägledningen ersätter inte den individuella bedömning som görs i samband med varje enskild ansökan.

Uppdateringar av detta dokument sker vid behov, exempelvis vid förändringar i lagstiftning. En generell översyn sker minst vart fjärde år.

1. Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar goda och jämlika levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service, utöver det som personer med funktionsnedsättning kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger.

LSS ger den enskilde rätt till insats om hen hör till personkretsen, har behov av insatsen och om behovet faktiskt inte tillgodoses på annat sätt. Kommunen prövar om rätt till insats enligt LSS föreligger, även om den enskilde redan har stöd enligt annan lag, till exempel socialtjänstlagen (SoL).

LSS-insatserna täcker inte alla behov av individuellt stöd även om den enskilde hör till lagens personkrets. En person kan även behöva bistånd enligt SoL. Exempel på sådant bistånd kan vara trygghetslarm, matdistribution eller hemtjänst. Behandlingsinsatser ingår inte i LSS.

När en enskild eller dennes anhöriga vänder sig till kommunen för att få stöd ska hen få den hjälp som krävs för att hen ska kunna tillvarata sina intressen, detta framgår av 6 § förvaltningslagen. Det kan exempelvis handla om att ge information om vilka stödinsatser som är möjliga att ansöka om.

1.1 LSS personkrets

LSS personkrets är uppdelad i följande tre grupper:

1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Varje gång någon begär en insats enligt LSS ska personkretstillhörigheten prövas och sättas i samband med de sökta insatserna. Beslut om personkretstillhörighet fattas inte särskilt utan blir en del av beslutet om insatsen.

Beroende på vilken del av LSS personkrets den sökande tillhör, eller åberopar att hen tillhör, handläggs ärendet antingen av omsorgsnämnden eller av nämnden för arbete och välfärd.

1.2 Vilka är insatserna?

Insatserna för särskilt stöd och särskild service är:

- 9 § 1 rådgivning och annat personligt stöd
- 9 § 2 biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av ekonomiskt stöd inte täcks av assistansersättning enligt SFB, socialförsäkringsbalken
- 9 § 3 ledsagarservice
- 9 § 4 biträde av kontaktperson
- 9 § 5 avlösarservice i hemmet
- 9 § 6 korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- 9 § 7 korttidstillsyn för skolorngdom över 12 år, utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov (från och med vårterminens slut det år man fyller 13, enligt nya skollagen)
- 9 § 8 boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet
- 9 § 9 bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
- 9 § 10 daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig

1.3 Begränsningar i insatserna samt åldersgräns

Den som tillhör LSS personkrets grupp 3 är inte berättigad till insatsen daglig verksamhet.

För att få personlig assistans ska insatsen ha beviljats innan en person fyller 66 år eller så ska ansökan ha inkommit senast dagen före 66-årsdagen och sedan blivit beviljad. Antalet assistanstimmar får inte utökas efter att personen har fyllt 66 år. (9 b § 2022:881).

Den enskilde har rätt att behålla insatser som har beviljats före 66-årsdagen i samma omfattning som tidigare även efter 66-årsdagen. Insatsen får dock inte utökas efter det att den insatsberättigade har fyllt 66 år.

Rätten till daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS gäller för personer i yrkesverksam ålder. det vill säga personer som inte uppnått pensionsålder. Dagens pensionssystem erbjuder en flexibel pensionsålder och rätt att kvarstå i anställning till och med 69 års ålder vilket även gäller för daglig verksamhet.

1.4 Goda levnadsvillkor

Den enskilde ska genom insatserna i LSS tillförsäkras goda levnadsvillkor. Goda levnadsvillkor kan ses som ett övergripande begrepp som anger kvalitet och nivå på de särskilda insatserna.

De särskilda insatserna ska förebygga och minska följderna av samt kompensera för den enskildes funktionsnedsättning. Insatserna ska vara samordnade och utformade så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv och kunna delta aktivt i samhällslivet. Insatserna grundas på de behov och önskemål som den enskilde tycker är angelägna för att kunna leva så självständigt och oberoende som möjligt. Vad gäller barn och ungdomar skall dessa genom LSS ges förutsättningar för god fysisk och psykisk utveckling och i övrigt sådana uppväxtvillkor som betraktas som goda för alla barn och ungdomar. Hänsyn ska tas till ungdomars behov av frigörelse.

Behov och önskemål om stöd och service varierar från person till person, precis som en och samma person kan ha olika behov och önskemål i olika skeden i livet.

2. Ärendegång

2.1 Begäran om insats

Insatser enligt LSS ges enbart på den enskildes begäran eller på begäran av vårdnadshavare, god man, förmyndare, förvaltare eller i vissa fall framtidsfullmaktshavare. En begäran ska helst göras skriftligt men kan också göras muntligt. Kommunen har en särskild blankett som kan användas för begäran om insatser enligt LSS (www.vaxjo.se). Det är också möjligt att ansöka via kommunens e-tjänst.

Officialprincipen är en allmän princip inom förvaltningsrätten. Den innebär att en myndighet har ett ansvar för utredningen och en allmän skyldighet att se till att en ansökan blir utredd i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Det är dock den enskildes ansvar att så långt det är möjligt styrka sina uppgifter genom att inkomma med handlingar, till exempel ett läkarintyg. När det behövs ska myndigheten vägleda den enskilde i vilka uppgifter och eventuella intyg som behövs. Detta beskrivs i 23 § förvaltningslagen. Ibland kan omsorgsförvaltningen behöva inhämta sekretessbelagda uppgifter hos andra myndigheter eller inom den egna förvaltningen, för att en bedömning av ansökan ska kunna göras. För att sekretessbelagda uppgifter ska kunna inhämtas måste den enskilde ge sitt samtycke. Ett samtycke kan göras muntligt eller skriftligt. Ett muntligt samtycke dokumenteras. Ett samtycke gäller som längst fram tills beslut är fattat i ärendet, men kan när som helst återkallas.

Om nödvändiga uppgifter inte får inhämtas, eller den enskilde på annat sätt inte medverkar till utredningen, kan följden bli att begäran om insatser avslås.

2.2 Utredning och bedömning av behov

Vid bedömning om en person har rätt till LSS-insats, prövas om hen:

- tillhör LSS personkrets
- har behov av sökt insats för att tillförsäkras goda levnadsvillkor, samt
- inte får behovet tillgodosett på annat sätt.

Det görs alltid en individuell bedömning utifrån den enskildes unika situation och aktuella behov.

Levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning bör jämföras med villkoren för andra människor i samma ålder och med liknande förhållanden.

Enligt föräldrabalken (FB) har vårdnadshavare till barn ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. Vårdnadshavaren ska också ansvara för att

barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Vid bedömning av insatser enligt LSS till barn och ungdomar under 18 år beaktas vad som normalt kan anses falla inom ramen för det föräldraansvar som alla vårdnadshavare har enligt föräldrabalken. Det innebär att det enbart är det stödbehov som kan anses vara utöver vad som är normalt för barn i motsvarande ålder som ska ligga till grund för rätten till insatser enligt LSS.

2.3 Kommunikation

När en utredning är färdigställd ska den i vissa fall kommuniceras med den enskilde innan beslut fattas. Reglerna om kommunikation finns i 25 § förvaltningslagen (FL). Vid kommunikeringen får den enskilde ta del av utredningen och, om så önskas, inkomma med kompletterande information/rättningar.

I utskicket till den enskilde framgår hur lång tid hen har på sig för att yttra sig, i regel 10 arbetsdagar. Alla utredningar där avsikten är att göra ett avslag eller ett delvis avslag på ansökan ska kommuniceras. Det finns ingen skyldighet att kommunicera utredningar när den enskildes ansökan bifalles i sin helhet.

2.4 Beslut och underrättelse om beslut

Beslut enligt LSS fattas på delegation av omsorgsnämnden. Ett beslut kan antingen vara gynnande (bifall), delvis gynnande eller icke gynnande (avslag). Ett gynnande beslut innebär att den sökande får sin ansökan beviljad i sin helhet. Alla beslut där ansökan avslagits helt eller delvis kan överklagas.

Den enskilde underrättas skriftligt om beslutet.

Enligt 8 § LSS kan insatser enligt LSS endast ges på begäran från den enskilde eller dennes ställföreträdare. Vid ett tidsbegränsat beslut måste den enskilde därför begära insatsen på nytt, innan nämnden fattar beslut om att insatsen ska fortsätta. Innan ett tidsbegränsat beslut upphör ska Myndighetsavdelningen i god tid informera den enskilde, eller dennes företrädare, om att beslutet upphör och att hen måste söka insatsen på nytt om hen vill att den ska kvarstå.

I samband med att en insats beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne (läs mer under avsnittet ”Individuell plan”).

2.5 Överklagande

Ett beslut som helt eller delvis gått den enskilde emot kan överklagas till förvaltningsrätten. Information om hur beslutet överklagas lämnas i samband med att beslutet delges den enskilde. Om den enskilde behöver hjälp med att utforma överklagandet hjälper handläggaren till med detta.

Överklagandet måste ha kommit in till omsorgsnämnden inom tre veckor från den dag den enskilde fick del av beslutet. När ett överklagande kommer in till nämnden görs en så kallad rättidsprövning. Det innebär att myndighetsavdelningen tar ställning till om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om beslutet är uppenbart felaktigt kan myndighetsavdelningen ändra beslutet på det sätt som den enskilde begärt i sitt överklagande. Om beslutet ändras på det sätt som den enskilde begär skickas överklagandet inte vidare till förvaltningsrätten.

Om beslutet *inte* ändras skickas överklagandet till förvaltningsrätten tillsammans med kopior på handlingar i ärendet. Detta bör ske utan dröjsmål, det vill säga inom en vecka.

2.6 Handläggningstid

Enligt förvaltningslagen är alla myndigheter skyldiga att utreda ärenden så skyndsamt som möjligt, handläggningstiden kan dock variera beroende på ärendets art. Handläggningstiden kan även påverkas av om intyg eller yttranden behöver inhämtas.

Omsorgsnämndens målsättning är att en begäran om insatser enligt LSS i normalfallet ska handläggas inom tre månader. Vissa typer av ansökningar har karaktären av mer skyndsamt slag och ska hanteras som prioriterade. Om handläggningstiden försenas är myndighetsavdelningen skyldig att meddela den sökande samt ange orsaken till att förseningen uppstått.

Om ett ärende inte har avgjorts senast inom sex månader från det att ansökan inkom får den enskilde skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kommer in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant beslut är överklagningsbart hos förvaltningsrätten.

2.7 Verkställighet av beslut

Vid beslut om bifall är det innehållet i beslutet som avgör hur det verkställs. Handläggaren skickar en beställning till den enhetschef eller motsvarande som ansvarar för att verkställa beslutet. Beställningen består av utredning och beslut.

Detaljerna för hur beslut ska verkställas beskrivs i en genomförandeplan som görs tillsammans med den enskilde.

2.7.1 Genomförandeplan

Genomförandeplanen ska hållas aktuell och följas upp årligen eller tidigare vid förändrat behov och/eller nytt beslut.

Syftet med en genomförandeplan är att skapa delaktighet för den enskilde och samtidigt ge en tydlig struktur för det praktiska genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Genom planen tydliggörs både för den enskilde och för personalen vad som ska göras, vem som ska göra vad, samt när och hur insatserna ska genomföras.

Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Hur en beslutad insats praktiskt ska genomföras dokumenteras i genomförandeplanen, såvida det inte är uppenbart obehövt (SOSFS 2014:5).

Den enskilde och i förekommande fall dennes företrädare ska vara delaktig i utformningen av planen. Planen utgår från beslutet och beställningen från handläggaren och beskriver mer i detalj hur och när den beviljade insatsen ska utföras och den enskildes särskilda önskemål kring utförandet.

Målen ska vara individuella och bygga vidare på de mål som har fastställts för insatsen under handläggningen av ärendet. Målen bör ha en tydlig koppling till den enskildes vardagssituation och ge uttryck för vad som är önskvärt och realistiskt att uppnå. Oavsett vilka mål det gäller är det viktigt att de är konkreta och formuleras på ett sätt som gör att de kan förstås av alla och följas upp.

Om den enskilde har beslut om både bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS ska hen alltid erbjudas möjlighet till samverkan mellan de båda genomförandeplanerna.

2.7.2 Kontaktman

Syftet med kontaktmannaskap är att verka för god kvalitet så att var och en får omsorg anpassad efter sitt behov. Kontaktmannaskapet skapar trygghet för den enskilde omsorgstagaren. Det är också tryggt för närstående att veta till vem de ska vända sig med eventuella frågor.

Som kontaktman är man den närmaste ”hjälparen” och fungerar som länk gentemot alla som är inblandade i omsorgen.

Observera att kontaktmannaskap inte bör förväxlas med insatsen biträde av kontaktperson enligt LSS 9 § 4.

2.7.3 Omvårdnad

Med omvårdnad avses all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen. Omvårdnaden ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Eftersom det är de individuella behoven som ska tillgodoses ser omvårdnaden olika ut beroende på ålder och mognad och vilken typ av insats som ges. Här ingår även att få känna trygghet och säkerhet. Omvårdnaden kan bestå av praktisk hjälp eller vara av mer vägledande natur. Oavsett innehåll ska omvårdnaden ges på ett sådant sätt att den om möjligt stärker den enskildes egen förmåga.

För barn och ungdomar överensstämmer begreppet omvårdnad i huvudsak med den grundläggande omsorg och vård som vårdnadshavare ska ge.

Omvårdnad kan till exempel vara hjälp med att:

- äta, dricka och förflytta sig
- sköta personlig hygien och klä sig
- sköta hemmet, tillreda måltider, göra ärenden och inköp
- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta känsla av ensamhet
- göra den dagliga tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg
- planera framåt
- göra läxor, leka och ägna sig åt intressen
- vara delaktig i vardagliga göromål
- vara med i sociala sammanhang
- att den enskilde vid behov kommer till primärvård, specialistvård, habilitering eller tandvård.
- vara behjälplig med egenvård enligt den egenvårdsplan som läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt kan utföras som egenvård.
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls

Omvårdnaden ska kontinuerligt anpassas efter rådande omständigheter så att den hela tiden svarar mot den enskildes aktuella situation. En förutsättning för en sådan utformning av omvårdnaden är att den noggrant planeras, dokumenteras och följs upp.

Omvårdnad ingår inte i insatserna ledsagarservice eller biträde av kontaktperson.

2.8 Uppföljning av beslutade insatser

I LSS finns inga bestämmelser som anger hur ofta nämnden ska följa upp ett beslut om insatser enligt 9 § LSS.

I 10 § LSS anges att en individuell plan ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året.

Beslutade insatser för barn följs upp årligen eller omprövas vid ändrade förhållanden. Beslut om LSS 9 § 8 (bostad med särskild service för barn och ungdom) följs upp var sjätte månad. Med hänsyn till barns naturliga utveckling och mognad i takt med stigande ålder, kan beslutade insatser för barn tidsbegränsas som längst till och med den månad då barnet fyller 18 år, eller till och med den månad då gymnasiestudier avslutas.

Beslutade insatser för personer över 18 år följs upp och omprövas vid ändrade förhållanden. I normalfallet ska insatser till personer över 18 år inte tidsbegränsas, med hänsyn till den kontinuitetsprincip som LSS bygger på.

Ansvarig enhetschef och den enskilde ska till handläggare meddela förändringar som kan påverka insatsen.

Har den enskilde ett tidsbegränsat beslut måste hen själv begära insatsen på nytt (se även punkt 2.4).

3. Beskrivning av insatserna enligt LSS

3.1 LSS 9 § 1 Rådgivning och annat personligt stöd

Region Kronoberg har det totala ansvaret för insatsen. Insatsen kan innebära stöd och rådgivning av exempelvis en kurator, psykolog, dietist eller arbetsterapeut.

Mer information om denna insats lämnas av Region Kronobergs barn- och ungdoms-/eller vuxenhabilitering (www.regionkronoberg.se).

3.2 LSS 9 § 2 Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd för sådan assistans

Enligt 9 a § LSS avses med personlig assistans, enligt 9 § 2, personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med ett eller flera grundläggande behov. Behovet *annan hjälp* som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade har tagits bort.

Med grundläggande behov avses;

1. andning,
2. personlig hygien,
3. måltider,
4. av- och påklädning,
5. kommunikation med andra,
6. stöd som den enskilde behöver på grund av en psykisk funktionsnedsättning för att förebygga att han eller hon fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom, och
7. stöd som den enskilde behöver löpande under större delen av dygnet på grund av ett medicinskt tillstånd som innebär att det finns fara för den enskildes liv eller att det annars finns en överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes fysiska hälsa

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till personlig assistans för andra personliga behov om inte dessa tillgodoses på annat sätt.

Om den enskilde har behov av hjälp med andning (punkt 1) och/eller sondmatning (punkt 3) behöver insatsen vara bedömd som egenvård för att kunna bli personlig assistans. Se kapitel 4. *Lag om egenvård* nedan.

Om behovet avser hjälp med ett grundläggande behov enligt punkt 1 eller 7 ovan, omfattar rätten till insats alla åtgärder som är direkt nödvändiga för att hjälpen ska kunna ges. Om behovet avser hjälp med måltider i form av sondmatning, omfattar rätten till insats alla åtgärder som är direkt nödvändiga för förberedelse och efterarbete i samband med sådana måltider.

Om den enskilde på grund av en psykisk funktionsnedsättning behöver kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser för att hen själv ska klara att tillgodose ett grundläggande behov enligt punkterna 2–5 ovan, ska sådana insatser beaktas som en del av hjälpen med det grundläggande behovet.

Hjälp med behov enligt punkterna 1, 6 och 7 ovan ska anses som hjälp med grundläggande behov, oavsett hjälpens karaktär. Det innebär att ingen bedömning om behovet är privat eller

integritetskänsligt ska göras. Detta gäller även hjälp med måltider i form av sondmatning och hjälp i form av kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser.

Behovet enligt punkt 6 ska tillgodoses genom aktiv tillsyn av övervakande karaktär.

Det nya grundläggande behovet i punkt 7 ovan avser stöd som den enskilde behöver löpande under större delen av dygnet på grund av ett medicinskt tillstånd. Det medicinska tillståndet ska innebära att det finns fara för den enskildes liv eller att det annars finns en överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes fysiska hälsa.

Med löpande under större delen av dygnet avses en period utan avbrott om mer än 12 timmar. Tidsangivelsen avser behovet av stöd i sig oavsett hur behovet tillgodoses. Om behovet av stöd under en del av dagen tillgodoses i en annan verksamhet, till exempel skola eller daglig verksamhet, krävs det alltså inte att de kvarvarande timmarna når upp till tidsangivelsen för att vara assistansgrundande. Behovet tillgodoses genom omedelbar närhet av assistenten vilket i princip innebär att assistenten ska befinna sig i samma rum som den enskilde.

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov kan även ha rätt till assistans för andra personliga behov, om dessa inte tillgodoses på annat sätt. Vilken typ av behov som utgör andra personliga behov har endast delvis preciserats i lagstiftningen och kan i övrigt avse exempelvis hjälp med resor, fritidsaktiviteter eller skötsel av hemmet. Tillsyn samt aktiverings- och motiveringsinsatser som inte är av så kvalificerat slag att de ska anses som grundläggande behov kan i stället utgöra andra personliga behov (HFD 2020:7).

3.2.1 Hushållsgemenskap

Om den enskilde *lever i hushållsgemenskap med någon annan* ska denne i de flesta fall ta ansvar för delar av de gemensamma hushållssysslorna. Hur stor del av hushållsarbetet som ska tillgodoses genom personlig assistans avgörs i varje enskilt ärende.

3.2.2 Föräldraavdrag

När behovet av personlig assistans bedöms för ett barn ska det bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Avdraget ska göras genom schablonavdrag (föräldraavdrag) från barnets behov av hjälp med grundläggande behov och andra personliga behov enligt 9 a § LSS. Föräldraavdrag ska fastställas med hänsyn till barnets ålder och göras dels från grundläggande behov, dels från andra personliga behov.

Avdrag ska inte göras för den del av hjälpbehovet som avser hjälp med andning, stöd till följd av ett medicinskt tillstånd eller åtgärder som är direkt nödvändiga för att hjälp med andning och stöd till följd av ett medicinskt tillstånd ska kunna ges. Avdrag ska inte heller göras för den del av hjälpbehovet som avser hjälp med måltider i form av sondmatning eller åtgärder som är direkt nödvändiga för förberedelse och efterarbete i samband med sådana måltider.

Inget föräldraavdrag görs för grundläggande behov från och med den månad då barnet fyller 12 år, andra personliga behov före den månad då barnet fyller ett år, eller andra personliga behov från och med den månad då barnet fyller 18 år.

3.2.3 Assistansersättning

Personlig assistans i form av assistansersättning kan även beviljas från Försäkringskassan enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB). En person kan bara beviljas assistansersättning från Försäkringskassan om hen har ett behov av hjälp med sina grundläggande behov som överstiger 20 timmar per vecka. Läs mer om assistansersättning på Försäkringskassans webbplats, www.forsakringskassan.se.

Vid tillfälligt behov av utökning av assistansersättningen, utöver vad som beviljats inom ramen för Försäkringskassans beslut, gör den enskilde en ansökan hos kommunen som utreder behovet. Exempel på ett tillfälligt behov av utökning kan vara en tillfällig försämring av funktionsförmågan på grund av sjukdom.

3.2.4 Val av assistansanordnare

Den enskilde kan välja kommunen eller en enskild utförare som assistansanordnare eller få ekonomiskt stöd och själv vara arbetsgivare. Stödet ska ges av ett begränsat antal personer, *personliga assistenter*. Den enskilde har ett stort inflytande över valet av sina assistenter. Ett avtal upprättas mellan den enskilde och assistansanordnaren kring assistansens utformning, schemaläggning och genomförande. Assistansanordnaren svarar då för det praktiska kring anställning, löneutbetalning, personal och administration.

Enskilda verksamheter som bedriver personlig assistans måste ansöka om tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, IVO.

För fysisk person som beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans och som valt att själv vara arbetsgivare åt sina assistenter, gäller endast anmälningsplikt. På www.ivo.se finns information om tillstånd och register över företag som ansökt om tillstånd att anordna personlig assistans.

Den som får assistansersättning från Försäkringskassan ska betala motsvarande summa till assistansanordnaren. Försäkringskassan kan också på den enskildes begäran betala ut denna ersättning direkt till assistansanordnaren. Motsvarande gäller om man beviljats personlig assistans enligt LSS 9 § 2 från kommunen.

3.2.5 Ersättning för merkostnader vid ordinarie assistents sjukdom

Enligt 9 § 2 LSS har kommunen skyldighet att ge biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del som behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt SFB. Kommunens ansvar inträder bland annat vid tillfälliga utökningar av insatsen, till exempel när den ordinarie personliga assistenten är sjuk. Kommunen svarar då för den faktiska merkostnad som uppstår.

Det är den assistansberättigade som avgör om denne vill att kommunen ska gå in med en vikarie eller om kommunen ska betala ut ersättning för den faktiska merkostnad som uppstått vid den ordinarie assistentens sjukdom. Den assistansberättigade måste ansöka om ersättning för merkostnader hos kommunen.

Ansökan ska göras för varje tillfälle som den ordinarie personlige assistenten är sjuk. Till varje ansökan ska faktura och underlag bifogas.

3.3 LSS 9 § 3 Ledsagarservice

Ledsagarservice ska underlätta för den enskilde att delta i samhällslivet. Ledsagarservice ska ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven. Insatsen är till för att ge personer som inte uppfyller förutsättningarna för personlig assistans ökade möjligheter att genomföra enklare aktiviteter, till exempel besöka släkt och vänner, delta i fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter eller i föreningsliv.

Ledsagarservice kan beviljas både som en regelbunden insats och som en tillfällig sådan. Den är i första hand tänkt att tillgodose aktiviteter i närmiljön men kan även gälla för tillfälliga resor, studiecirkel/kurser eller familjeangelägenheter. Det kan finnas omständigheter i det enskilda fallet där ledsagning vid kortare resor utanför närområdet kan beviljas, exempelvis för besök hos släkt/närstående inom Sverige.

Outnyttjad ledsagning kan inte sparas. Är behovet minskat en månad innebär det inte med automatik att behovet är större månaden efter. Vid utökat behov kan den enskilde begära fler timmar.

Ledsagarservice beviljas inte för aktiviteter som ingår i habilitering/rehabilitering, exempelvis behandlingar som bad och sjukgymnastik.

Omvårdnad ingår inte i insatsen.

Inför ett uppdrag ska ledsagaren uppvisa ett utdrag ur belastningsregistret. Ledsagaren bör vara en person utanför familjekretsen.

3.4 LSS 9 § 4 Biträde av kontaktperson

Avsikten med insatsen kontaktperson är främst att tillgodose behovet av en medmänniska när anhörigkontakt eller andra närstående saknas eller behöver kompletteras. En viktig uppgift för kontaktpersonen ska vara att bryta den enskildes isolering och hålla kontakt med närstående. Insatsen riktar sig i huvudsak till vuxna.

Huvudregeln är att kontaktperson inte beviljas till personer som bor i en bostad med särskild service.

En personal som på annat vis ger stöd till den enskilde, kan inte dessutom vara dennes kontaktperson.

Omvårdnad ingår inte i insatsen.

Kontaktpersonen förordnas för uppdraget. Omkostnadsersättning och arvode utgår enligt gällande bestämmelser, som baseras på årets prisbasbelopp och rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Inför ett förordnande ska kontaktpersonen uppvisa ett utdrag ur belastningsregistret.

3.5 LSS 9 § 5 Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice fungerar som avlastning för den som i hemmet har omvårdnad om en person med funktionsnedsättning. Insatsen gör det möjligt för den anhörige/närstående att få avkoppling och egen tid för aktiviteter utanför och/eller i hemmet. Den som får uppdraget som avlösare tar då tillfälligt över omvårdnaden och tillsynen i hemmet.

Avlösarservice kan erbjudas som en regelbunden insats eller som en insats vid enstaka tillfällen. Vid bedömning av insatsens omfattning och utformning görs en individuell prövning i varje enskilt fall. Outnyttjad avlösarservice kan inte sparas till ett annat tillfälle. Är behovet en månad reducerat innebär det inte med automatik att behovet är större månaden efter. Vid utökat behov kan den enskilde begära fler timmar.

3.6 LSS 9 § 6 Korttidsvistelse

Insatsen är i första hand avsedd för dem som bor hos anhöriga/närstående. Syftet med korttidsvistelse är att erbjuda den enskilde miljöombyte och rekreation samtidigt som anhöriga får avlastning.

Korttidsvistelse kan erbjudas i särskilda korttidsboenden eller i en annan familj, så kallad stödfamilj. Vistelsen kan också förläggas till en rekreationsanläggning eller ett läger om detta planerats i samråd med handläggaren i kommunen.

Stödfamilj innebär att man tillfälligt vistas hos en annan familj än den egna. Förvaltningen arbetar och välfärd rekryterar och godkänner stödfamiljer. Omkostnadsersättning och arvode utgår enligt gällande bestämmelser, som baseras på årets prisbasbelopp och SKR:s rekommendationer. Korttidsvistelse kan beviljas som en regelbunden insats eller som en insats vid enstaka tillfällen.

När den enskildes behov av korttidsvistelse är så stort att hen vistas närmare halvtid på korttidsvistelsen bör andra insatser övervägas. Elever som har skolgång på annan ort kan dock ha ett utökad behov av korttidsvistelse under skolveckorna.

3.7 LSS 9 § 7 Korttidstillsyn för skolungdom

Fritidshem (skolbarnsomsorg) erbjuds till och med vårterminen det år eleven fyller 13 år. Korttidstillsyn är en fortsättning på fritidshem och kan erbjudas från och med vårterminens slut det år man fyller 13 år och så länge man går i skolan.

Insatsen ges i anslutning till skoldagen, samt under lov- och studiedagar under tid då föräldrar förvärvsarbetar eller studerar.

Öppethållandet vid korttidstillsyn överensstämmer med annan kommunal fritidshemsverksamhet och erbjuds inte under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

3.8 LSS 9 § 8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet

Barn som trots olika stödåtgärder inte kan bo hos sina föräldrar kan ha rätt till bostad med särskild service för barn och ungdom. Föräldraansvaret kvarstår vilket medför att föräldrarna ska vara delaktiga i det som rör barnet. Insatsen ska i normalfallet inte bli aktuell förrän övriga stödåtgärder vidtagits och visat sig inte vara tillräckliga.

Bostaden ska utformas så att varje barn och ungdom tillförsäkras en boendemiljö som är säker och trygg. En institutionsliknande miljö bör undvikas och bostaden bör utformas och utrustas så hemlikt som möjligt.

I bostaden bör i regel två till fyra barn och ungdomar bo, såvitt syftet med insatsen inte är skolgång på annan ort (internatboende). Barn och ungdomar som väsentligt skiljer sig åt i ålder och mognad bör i regel inte bo tillsammans. (*SOSFS 2012:6*)

Insatsen kan även ges i ett familjehem. Familjehem innebär att man bor hos en annan familj än den egna. Förvaltningen arbetar och välfärd ansvarar för rekrytering och godkännande av familjehem för barn och ungdom.

Omvårdnad, stöd och serviceinsatser samt fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår som en del i insatsen och ges utifrån den enskildes individuella behov.

3.9 LSS 9 § 9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad

En bostad med särskild service är utformad så att den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Bostaden är den enskildes privata och permanenta hem. Man får ett hyreskontrakt på sin lägenhet och betalar hyra enligt hyreslagen. Den enskilde tecknar egen hemförsäkring.

En bostad kan vara utformad på olika sätt, men följande tre huvudformer kan urskiljas: gruppboende, serviceboende och annan särskilt anpassad bostad.

I gruppboende och serviceboende ingår omvårdnad, stöd och service samt stöd och hjälp vid regelbundna fritids- och kulturaktiviteter utifrån individuella behov. Därutöver kan fritidsaktiviteter av mer tillfällig natur förekomma. I anslutning till dessa typer av boenden finns fast bemanning och tillgång till gemensamma utrymmen.

En annan särskilt anpassad bostad är en boendeform för personer som behöver en bostad med viss grundanpassning utifrån sin funktionsnedsättning. Omvårdnad, stöd och service eller

fritidsverksamhet *ingår inte* i denna boendeform. Sitt behov av stöd får man till exempel genom personlig assistans eller hemtjänst. Detta får man ansöka om separat.

Insatsen bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad är ofta livslång. Av utredningen ska framgå vilken form av boende den enskilde blivit beviljad. Den enskilde kan komma att erbjudas ett annat boende om de individuella behoven förändras eller om de individuella behoven bättre kan tillgodoses på ett annat boende. Erbjudande om plats ska ske i samverkan med den enskilde. Intresseanmälan om flytt till annat boende kan göras efter inflyttning.

När en person som tillhör LSS personkrets får en funktionsnedsättning som beror på ett normalt åldrande, kan personen komma att erbjudas plats på ett särskilt boende för äldre. Hen betalar då ingen avgift för omsorgen som erhålls.

Nedanstående bild beskriver omsorgsnämndens förhållningssätt avseende vilken typ av boende som kan bli aktuellt i förhållande till vilket omsorgsbehov.

Insatstrappa	Beskrivning av behov
<p>Gruppboende med vaken natt Omsorgstagaren får stöd med i stort sett allt i dagliga livsföringen. Personal är närvarande och dubbelbemanning kan behövas. Nattetid behöver personal göra planerade och oplanerade insatser.</p>	<p>-Omsorgstagaren har behov som nedan, där dubbelbemanning krävs i flertalet moment och aktiviteter* under vaken tid. Personal behöver finnas tillgänglig nattetid, vid behov vaken natt. Säkerhetsaspekter kan förekomma.</p> <p>-Omsorgstagaren behöver i princip ha en egen personal och har behov av tillsyn och omfattande praktisk hjälp i samtliga moment i alla aktiviteter*. Dubbelbemanning kan behövas i enstaka moment. Personal behöver finnas tillgänglig nattetid. Säkerhetsaspekter kan förekomma.</p>
<p>Gruppboende med sovande jour Omsorgstagaren får stöd med i stort sett allt i dagliga livsföringen. Personal är närvarande och dubbelbemanning kan behövas. Nattetid finns personal tillgänglig vid behov.</p>	<p>-Omsorgstagaren behöver stöd av personal under flera moment i alla aktiviteter* och omfattande praktisk hjälp. Personal finns närvarande under i stort sett hela vakna tiden och behov finns av kontinuerlig uppmärksamhet och stöd. Tid behövs för motivationsarbete och vägledning.</p>
<p>Serviceboende Personal finns lättillgänglig för stöd i flera moment</p>	<p>-Omsorgstagaren behöver stöd av personal under flera moment i aktiviteter* och ibland praktisk hjälp. Tid kan behövas för motivationsarbete och vägledning.</p> <p>-Omsorgstagaren behöver stöd från personal under del av aktiviteter*. Stödet kan omfatta muntlig instruktion/påminnelse, förberedelse/avslutning av aktivitet.</p>
<p>Boendestöd i vanlig lägenhet Behöver kunna kontakta och få visst stöd av personal</p>	<p>-Omsorgstagaren behöver daglig kontakt med personal för påminnelse och/eller muntlig instruktion, men genomför aktiviteter (*inkl ADL) i stort sett självständigt.</p> <p>-Omsorgstagaren behöver kortare kontakt med personal via telefon/besök vid ett eller ett par tillfällen per vecka.</p>

3.9.1 Att byta bostad

Den som bor i en bostad med särskild service för vuxna kan, liksom en person utan funktionsnedsättning, av olika skäl vilja flytta inom kommunen. Kommunen har dock bara skyldighet att tillmötesgå en önskan om ett annat boende inom kommunen om den enskilde inte tillförsäkras goda levnadsvillkor genom den insats personen redan erhåller.

Efter att intresseanmälan, som motsvarar nämndens beslut och det behov den enskilde har, inkommit sätts sökanden upp på väntelista för en bostad enligt önskemål. En sådan intresseanmälan kan dock inte ges samma prioritet som en ny ansökan.

Uppsägningstiden är tre månader, undantaget vid dödsfall då uppsägningen är en månad plus innevarande månad. Uppsägning, besiktning och flyttstädning sköts av den enskilde eller dennes företrädare.

Vid flyttning mellan två av nämnden anvisade lägenheter upphör den enskildes betalningsansvar i samband med avflyttningsdagen från den gamla lägenheten.

3.10 LSS 9 § 10 Daglig verksamhet

Rätt till insatsen föreligger för personer i personkrets 1 och 2 i yrkesverksam ålder, som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Syftet med daglig verksamhet är att erbjuda den enskilde en meningsfull sysselsättning, bidra till den personliga utvecklingen och främja delaktighet i samhället.

Den dagliga verksamheten ska ta vara på varje persons vilja och resurser, öka deltagarnas självständighet och självkänsla, ge möjlighet till olika sinnesupplevelser, erbjuda meningsfulla aktiviteter som passar den enskilde, skapa en miljö som bidrar till att var och en känner sig trygg, ge möjlighet till sociala kontakter samt skapa en stimulerande och utvecklande vardag.

Daglig verksamhet finns både som gruppverksamhet och som individuell verksamhet. Daglig verksamhet bedrivs i normalfall utanför boendet i särskilda lokaler för ändamålet eller vid företag och organisationer. Vid några av förvaltningens boenden, enligt LSS 9 § 9, bedrivs den dagliga verksamheten integrerat, utifrån den enskildes behov. Omsorgstagare som väljer integrerat boende med daglig verksamhet, kan i normalfallet inte erbjudas ytterligare daglig verksamhet.

Daglig verksamhet kan förläggas som en individuell placering på företag eller organisationer. En individuell placering innebär att man ska klara av de uppgifter som man tillsammans med företaget eller organisationen har kommit överens om. Som stöd utses en handledare från företaget eller organisationen.

Huvudregeln är att den dagliga verksamheten omfattar vardagar under hela året. Under sommarmånaderna ska det finnas alternativ om den vanliga dagliga verksamheten stänger. Individuell planering görs i god tid tillsammans med den enskilde och dennes företrädare.

Den dagliga verksamheten medför inget anställningsförhållande. Semesterlagen och andra arbetsrättsliga lagar är därför inte tillämpliga.

Omvårdnad ingår i insatsen.

3.10.1 Träffpunktsverksamhet

Rätten för den enskilde att vistas i en daglig verksamhet upphör vid samma övre åldersgräns som gäller för yrkesverksamma i ordinärt förvärvsarbete. Personer som uppnått pensionsålder har möjlighet till social gemenskap och aktiviteter i träffpunktsverksamhet, som kan vara förlagd till lokaler för daglig verksamhet, men även genomföras på andra sätt.

3.10.2 Habiliteringsersättning

Den enskilde erhåller habiliteringsersättning vid deltagande i daglig verksamhet som är förlagd utanför boendet. Habiliteringsersättning kan även utgå vid daglig verksamhet som är förlagd till det egna boendet, förutsatt att innehållet är strukturerat, meningsfullt och individuellt anpassat efter den enskildes behov, samt tydligt framgår av genomförandeplanen. Sådan ersättning kan i vissa fall vara tidsbegränsad.

Habiliteringsersättningen grundar sig på regeringens beslutade prisbasbelopp och summan avrundas uppåt till närmast heltal kronor.

Habiliteringsersättning utgår till och med den månad den enskilde avslutar sin dagliga verksamhet.

Ersättningen betalas ut med helt eller halvt belopp beroende på omfattning och närvaro. Ersättningen är undantagen från skatteplikt och räknas inte som inkomst.

Habiliteringsersättning utbetalas vid närvaro i daglig verksamhet:

- hel dag (minst 6 timmar) med 0,1656 % av prisbasbeloppet
- halv dag (upp till 6 timmar) med 0,1159 % av prisbasbeloppet

Om den dagliga verksamheten är stängd på grund av till exempel klämdagar eller planeringsdagar betalas habiliteringsersättningen ut. Habiliteringsersättningen räknas årligen upp utifrån prisbasbeloppet.

4. Lag om Egenvård

Lag om egenvård (Lag 2022:1250) har ersatt Socialstyrelsens tidigare egenvårdsföreskrifter.

Enligt 9 g § LSS (2022:1253) kan man inte få personlig assistans för sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Med sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen avses sådana insatser som är hälso- och sjukvård enligt 2 kap. 1 § samma lag och som utförs i verksamhet hos en vårdgivare eller huvudman enligt den lagen.

För att sjukvårdande insatser ska kunna ge rätt till personlig assistans ska insatsen vara bedömd som egenvård, vilket innebär att patienten kan utföra själv eller med hjälp av någon annan.

Med ”någon annan” menas en fysisk person som utför hälso- och sjukvårdsåtgärden (egenvården) utanför hälso- och sjukvårdsverksamhet hos en vårdgivare enligt HSL. Detta betyder att egenvård kan utföras av en personlig assistent. När egenvården utförs faller den utanför hälso- och sjukvårdslagens tillämpningsområde.

Det är endast legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som kan bedöma om insatsen är egenvård eller inte. Hälso- och sjukvårdspersonalens *bedömning, planering och uppföljning är att betrakta som hälso- och sjukvård*. Hälso- och sjukvårdspersonal är den som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården eller som enligt särskilt förordnande har fått motsvarande behörighet (Lag 2022:1250).

Om hälso- och sjukvårdspersonalen inte får göra den bedömningen så kan det leda till ingripande enligt patientsäkerhetslagen. Om en bedömning görs felaktigt kan det bli aktuellt med ersättning enligt patientdatalagen.

En patients medverkan i hälso- och sjukvården i form av egenvård ska enligt lagen om egenvård utgå från patientens önskemål och individuella förutsättningar. Det finns inte något krav på att den enskilde ska medverka aktivt i vårdåtgärderna.

Det måste klart framgå av beslutsunderlaget att legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal har bedömt att den enskilde kan utföra åtgärden själv eller med hjälp av någon annan för att en hälso- och sjukvårdsinsats ska kunna vara egenvård. Det innebär att den enskilde ska inkomma med ett egenvårdsintyg där detta tydlig framgår. Först då kan insatsen räknas som egenvård och beaktas vid bedömningen av rätten till personlig assistans.

5. Övriga frågor i alfabetisk ordning

Asylsökande

Asylsökande kan inte beviljas insatser enligt LSS, detta är möjligt först när personen fått uppehållstillstånd. Det beror på att man måste vara bosatt i Sverige för att ha rätt till insatser enligt LSS.¹ Personer utan uppehållstillstånd i Sverige kan ha rätt till bistånd enligt SoL för sådana insatser som inte omfattas av lag om mottagande av asylsökande (LMA).

Att själv föra sin talan eller att företrädas av annan

Vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser måste det vara klart om den enskilde för sin talan själv eller om det är någon annan som företräder personen, till exempel vårdnadshavare, ombud, framtidsfullmaktshavare eller god man/förvaltare.

Nämnden ska anmäla till överförmyndarnämnden om den finner att god man eller förvaltare bör förordnas för någon som inte själv kan bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Tingsrätten fattar slutligt beslut i frågan.

Likaså gäller att om behovet av företrädare inte kvarstår ska nämnden anmäla detta till överförmyndarnämnden.

Ett barn som fyllt 15 år har, om hen inte uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning, rätt att själv föra sin talan i mål och ärenden enligt LSS. Om 15-åringen själv förstår vad saken gäller och kan uttrycka en vilja, kan hen inte beredas insatser enligt lagen enbart på vårdnadshavarens eller annan legal företrädares begäran.

Har föräldrarna gemensam vårdnad om barnet är båda föräldrarna parter i ett ärende som rör barnet, även om de inte bor tillsammans.

Avgifter

Se tillämpningsanvisningar för avgifter inom äldreomsorg och omsorg funktionsnedsättning, *Avgifter LSS och Övrig debitering*.

Service och omvårdnad

Den enskilde betalar ingen avgift för service och omvårdnad när insatser beviljats enligt LSS. Personer som tillhör LSS personkrets ska inte heller betala någon avgift för service och omvårdnad i de fall de endast kan erbjudas särskilt boende med stöd av SoL.

Egenvård

Egenvård innebär att den som har ordinerat en insats inom hälso- och sjukvården har bedömt att den enskilde själv eller med hjälp av någon annan kan utföra insatsen. I LSS-insatser där omvårdnad ingår innefattas hjälp med att utföra egenvård och ingen avgift utgår.

För att egenvård ska kunna beaktas i ett beslut om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS ska en aktuell egenvårdsplan lämnas till handläggaren i samband med utredning.

Personlig assistans

Den som får assistansersättning från Försäkringskassan ska betala motsvarande summa till assistansanordnaren. Försäkringskassan kan också på den enskildes begäran betala ut denna ersättning direkt till assistansanordnaren.

Motsvarande gäller om man beviljats personlig assistans enligt 9 § 2 LSS från kommunen.

¹ En person räknas som bosatt i Sverige oavsett om uppehållstillståndet är permanent eller tillfälligt.

Barnperspektivet

Från och med den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det innebär att det enskilda barnets rättssäkerhet stärks och att barnets bästa kommer i främsta rummet på ett tydligare sätt än tidigare. Precis som tidigare ska barnets bästa alltid beaktas vid alla beslut som rör barn.

Barn och unga ska bemötas med respekt och vara delaktiga i beslut som rör dem. Barn har rätt att få information och få komma till tals avseende de insatser som de berörs av. Handläggaren träffar barnet och lyssnar på barnet och de barn som kan uttrycka egna åsikter har rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor. Hänsyn tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.

Om barnet har två vårdnadshavare och den ena inte samtycker till en åtgärd till stöd för barnet, får nämnden besluta att åtgärden ändå får vidtas om det krävs med hänsyn till barnets bästa och åtgärden gäller en insats enligt 9 § 4, 5 eller 6 i LSS (*föräldrabalken 6 kap.13a §*).

Förhandsbesked

I LSS finns en bestämmelse om så kallat förhandsbesked med syftet att underlätta för personer med funktionsnedsättning att flytta mellan olika kommuner. Förhandsbeskedet innebär att den enskilde kan ansöka om insatser i sin nya kommun innan hen har flyttat dit. Avsikten att flytta till kommunen måste dock vara klar och bestämd. Den enskilde kan till exempel inte kräva förhandsbesked av flera kommuner för samma tid.

Inflyttningskommunen ska utan dröjsmål planera och förbereda för de insatser som förhandsbeskedet ger den enskilde rätt till, om denne bosätter sig i kommunen. Den enskilde måste dock acceptera att det kan ta viss tid för inflyttningskommunen att ordna till exempel ett boende.

Förhandsbeskedet gäller under sex månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde. Skyldigheten för kommunen att faktiskt tillhandahålla insatser enligt LSS inträder först sedan sökanden flyttat till kommunen.

Försäkringsfrågor

Vid försäkringsfrågor hänvisas till Växjö kommuns huvudsäkerhetsombud, som nås genom kommunens växel 0470-410 00.

Individuell plan

I samband med att en insats enligt LSS beviljas erbjuds den enskilde möjligheten att få en individuell plan. Syftet är att den enskilde ska få en helhetsbild av sin situation. Den enskildes önskemål och behov styr innehållet i planen och också vem som ska vara med på mötet kring planen. Planen ska följas upp minst en gång om året. Vid uppföljning går man igenom hur det har gått med det man planerade och hur man ska planera vidare.

Den enskilde kan när som helst begära en individuell plan.

En individuell plan kan också erbjudas av Region Kronoberg. Kommunen och Region Kronoberg ska underrätta varandra om upprättade planer.

Intyg om nödvändig tandvård

Den som har ett stort och långvarigt behov av hjälp med personlig omvårdnad eller en pågående LSS-insats kan ha rätt till nödvändig tandvård till hälso- och sjukvårdstaxa. Med tandvårdskortet ingår ett erbjudande om en avgiftsfri munvårdsbedömning av tandhygienist/tandsköterska en gång per år samt ett erbjudande om individuell rådgivning om exempelvis munhygien. Kommunens handläggare eller sjuksköterska kan bedöma vem som tillhör denna grupp. De skickar ansökan om intyg till Region Kronoberg.

Kvalitet och dokumentation

Verksamhet enligt LSS ska vara av god kvalitet och bedrivs i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten ska det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad ska kunna ges.

Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser enligt LSS ska dokumenteras. Dokumentationen ska visa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas.

Ovanstående avsnitt gäller även av kommunen verkställda beslut enligt socialförsäkringsbalken (beviljad assistansersättning från Försäkringskassan).

Lex Sarah

Alla anställda inom socialtjänsten har skyldighet utifrån bestämmelser i socialtjänstlagen att rapportera missförhållanden och risk för missförhållanden i verksamheten. Denna skyldighet benämns lex Sarah och gäller både inom kommunal och privat driven verksamhet. Enskilda, anhöriga och allmänheten kan inte göra en lex Sarah-rapport. Ett missförhållande kan vara olämpligt bemötande, fysiskt eller psykiskt övergrepp eller brister i omsorg. Det kan handla om enstaka händelse eller upprepade händelser. Efter att en rapport kommit in görs en utredning om händelsen. Om utredningen visar att det varit ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, görs en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Privata medel

Den enskilde ansvarar för sina privata medel och sköter så långt det är möjligt sin löpande ekonomi själv. Enskilda som har svårigheter att hantera sina privata medel ska i första hand hänvisas till att ta hjälp av en person med fullmakt eller en företrädare. Personal hos den enskilde kan inte vara fullmaktshavare eller företrädare.

Resor

I insatser enligt LSS ingår inga resor, vilket innebär att den enskilde alltid betalar för sina resor.

Resor kan ske på olika sätt och val av färdmedel ska göras enligt följande ordning:

- 1. Allmänna kommunikationer:** omvårdnadspersonal följer med om behov föreligger, vilket bedöms av enhetschef. Följeslagare får biljetten betald av omsorgsnämnden.
- 2. Färdtjänst och riksfärdtjänst:** mot erläggande av egenavgift efter ansökan hos Region Kronoberg.
- 3. Resor med hyrda fordon:** den enskilde står själv för kostnaden för det hyrda fordonet. Om det behövs ett fordon med fler platser för att personal ska följa med står omsorgsnämnden för merkostnaden.

Växjö kommuns bilpool är enbart avsedd för tjänsteresor utan omsorgstagare.

Personals eller uppdragstagares privata bilar ska av hänsyn till regler för försäkringar och bedrivande av yrkesmässig trafik inte användas för resor enligt ovan.

Resor till och från korttidsvistelse eller korttidstillsyn

För ordinarie skolskjuts som tidsmässigt sammanfaller med korttidsvistelse/korttidstillsyn kan resturen ändras, till att gälla mellan skolan och korttidsvistelsen/korttidstillsynen. En sådan ändring av resturen måste vårdnadshavare själv anmäla till den som kör skolskjutsen.

Resor till och från daglig verksamhet

Huvudregeln är att den enskilde på egen hand tar sig till och från sin dagliga verksamhet. Har den enskilde inte förmåga till det kan hen vända sig till enhetschefen för sin dagliga verksamhet som tar ställning till om hen kan få hjälp med arbetsresor. Om den enskilde bor i en bostad med särskild service ges ett individuellt anpassat stöd för att personen ska kunna ta sig till sin dagliga verksamhet. Om möjlighet finns kan den dagliga verksamheten i vissa fall vara behjälplig med resor till och från verksamheten.

Resor till övriga aktiviteter som inte ingår i daglig verksamhet men utförs på dagtid, till exempel undervisning på lärvux, besök hos läkare, tandläkare, råd och stödinsats genom Region Kronobergs vuxenhabilitering eller hälso-och sjukvårdsinsats bekostas av den enskilde.

Sekretess och behandling av personuppgifter

Socialtjänsten hanterar en mängd uppgifter om enskildas personliga förhållanden och hälsotillstånd. Därför finns det sekretessbestämmelser för offentlig socialtjänst som regleras i offentlighets- och sekretesslagen (OSL). På motsvarande sätt finns det bestämmelser om tystnadsplikt för verksamhet som bedrivs av privata vårdgivare eller enskilda verksamheter i 29 § LSS. Bestämmelserna är till för att skydda individens integritet och begränsar vilka som får ta del av uppgifterna. För att människor med stora och sammansatta behov ska få en god vård och omsorg kan socialtjänsten och hälso- och sjukvården ha behov av att kunna lämna ut uppgifter om dessa personer. Det får dock bara göras om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men eller om en sekretessbrytande bestämmelse tillåter det.

För att en ansökan ska kunna utredas och för att beviljade insatser ska kunna verkställas måste den sökandes personuppgifter sparas och behandlas. Det är i huvudsak namn, personnummer och de övriga uppgifter som framgår av ansökan och efterföljande utredning. Omsorgsförvaltningen behandlar däremot aldrig fler personuppgifter än vad som är nödvändigt för verksamheten. Omsorgsförvaltningen tillämpar alltid gällande personuppgiftslagstiftning när personuppgifter behandlas.

Personuppgifter sparas så länge som beviljade insatser finns och kommunen kan ha en skyldighet att arkivera dem enligt lag och kommunala bestämmelser. Personuppgifter kan även komma att delas med andra, förutsatt att det föreligger en skyldighet enligt lag. Lämnade uppgifter kan också komma att användas för följande syften: tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamheten. Den enskilde har rätt till information om när och hur hans personuppgifter behandlas. Det finns även en rätt att i vissa fall få sina uppgifter rättade, raderade eller begränsade. Den enskilde har även rätt att begära information om vilka personuppgifter som behandlas om hen.

Synpunkter

Målet är att erbjuda en vård och omsorg med bra kvalitet. Synpunkter, beröm eller klagomål på den omsorg som sker lämnas till personalen eller enhetschefen. Synpunkter kan också skickas per post eller via en e-tjänst på kommunens webbplats.

Tillfällig vistelse i kommunen

När en enskild vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, är vistelsekommunen skyldig att på begäran bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes ansökan om insatser enligt 9 § LSS samt att verkställa bosättningskommunens beslut. Bosättningskommunen ska då ersätta vistelsekommunen för kostnaderna som insatserna medför.

Tolkning och översättning

Enligt förvaltningslagen ska en myndighet använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta tillvara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. En myndighet ska under samma förutsättningar använda tolk och göra innehållet i handlingar tillgängligt när den har kontakt med någon som har en funktionsnedsättning som allvarligt begränsar förmågan att se, höra eller tala. Myndigheten ska i dessa fall stå för kostnaden.